

A Debreceni Szemle bemutatkozása a Magyar Tudományos Akadémián*

Ebben az évben ünnepeljük a *Debreceni Szemle* új folyamának 10 éves jubileumát. Ha végigtekintünk a debreceni sajtótörténeten, akkor megállapíthatjuk, hogy többszörös évfordulóról van szó. Debreceni Szemle néven korábban már több folyóirat létezett. Az első 1882-ben – azaz 120 évvel ezelőtt – jelent meg, azonban nem volt hosszú életű. 1912-ben – azaz 90 évvel ezelőtt – ismét megjelent egy ilyen nevű kiadvány, de ez is csak rövid ideig működött. Pontosan 75 évvel ezelőtt – azaz 1927-ben – indult el az a Debreceni Szemle, mely havi ill. kéthavi rendszerességgel már 12 éven keresztül folyamatosan megjelent. 1981-ben ismét elindult – havi folyóiratként – egy újabb Debreceni Szemle, de ez csak 8 évig működött.

Mindebből is kiderül, hogy a Debreceni Szemlék nem voltak hosszú életűek. Ezért is örülünk annak, hogy az 1992-ben elindított Debreceni Szemlének immár 10. évfordulóját ünnepelhetjük, és külön megtiszteltetés számunkra, hogy mindez itt, a Magyar Tudományos Akadémián, a Magyar Tudomány Napja rendezvénysorozat részeként történhet meg. Minden reményünk megvan arra, hogy ez a Debreceni Szemle túlszárnyalja az eddigi 12 éves rekordot.

A Debreceni Szemlék sorsa tipikusan debreceninek is mondható, azaz olyan mint

a fönix madár, mely újból és újból feltámad hamvaiból. A fönix nem véletlenül lett Debrecen címerének egyik meghatározó eleme. Szimbolizálja a város történetét, az újrakezdéseket, a töretlen élni akarást.

Az évfordulókra visszautalva még egy nevezetes eseményt ünnepelhetünk 2002-ben. 75 évvel ezelőtt indult el a Debreceni Nyári Egyetem, mely az ország legrégebbi, kisebb megszakításokkal ugyan, de folyamatosan működő ilyen jellegű intézménye. A Nyári Egyetemet nem véletlenül említettem meg a Debreceni Szemlével kapcsolatban. Megszervezője az a Hankiss János és Millecker Dezső professzorok voltak, akik a Debrecen Szemle 1927-es elindulását is kezdeményezték. Érdekes egybeesés, hogy Szekfű Gyula szerkesztésében 1927-ben indult el a Magyar Szemle – hasonlóan a Debreceni Szemléhez –, és szintén 10 évvel ezelőtt, 1992-ben jelent meg ismét Új Magyar Szemle néven.

Sőt még egy további jelentős évfordulónk is van Debrecenben: ez az Egyetem alapításának 90. évfordulója. Ezt azért is vélem feltétlenül kiemelendőnek, mivel a két világháború közötti elődjéhez hasonlóan ennek a Debreceni Szemlének is rendkívül szoros a kötődése az Egyetemhez. Ez igaz mind a közreműködő személyek, mind a Szemlék által megfogalmazott eszmeiség

* Elhangzott 2002. november 21-én a Magyar Tudományos Akadémián, a Magyar Tudomány Napja alkalmából

és célok tekintetében. Olyan értékekre gondolok, mint debreceniség, magyarság, európaiság. Fontosnak tartom a város szerepét is kiemelni. Mindkét Szemle a város és az egyetem sikeres együttműködése és anyagi támogatása révén jelenhetett meg.

Mindkét kiadványnak az volt a törekvése, hogy fórumot adjon minél több tudományág művelőinek, lehetővé tegye a párbeszédet ne csak egyetlen tudományágon belül, hanem építsen ki kapcsolatot a különböző szakmák között. Nagyon fontosnak tartom, hogy ma is az a törekvésünk – ami a két világháború között is volt –, hozzuk közel egymáshoz a tudományt és az olvasóközönséget. Ennek szellemében az írások tartalma és stílusa olyan, ami a tudományos kérdések iránt általában érdeklődők számára is érthető.

Amikor 1992-ben újra indult a Debreceni Szemle, kiadtunk egy válogatást az 1927–39 között megjelent írásokból. Ebből látható, hogy a tudomány legszélesebb spektrumát igyekeztek lefedni, amire ma is törekszünk. Ahogy a két világháború között egy bölcsész és egy természettudós irányította a Szemlét, ma is egy bölcsész – Gunst Péter főszerkesztő – és egy természettudós – Berényi Dénes kuratóriumi elnök – áldozatkész munkájának köszönhető a folyóirat folyamatos megjelenése.

A szerzők között a magyar tudományosság kiválóságait üdvözölhetjük. Ebben is törekszünk a nyitottságra, azaz a debreceni tudományos műhelyek kutatói mellett a régióbeli, a teljes hazai, valamint a határokon túli magyar tudományosság képviselői is rendszeresen publikálnak a Szemleiben. Példányszámunk ezer darab, előfizetőink száma – beleértve az intézményeket és a magánszemélyeket is – közel négyszáz, ami kiemelkedő a hazai tudományos folyóiratok palettáján.

A Szemle büszkén felvállalja a debreceniség képviseletét. Különös azt, hogy városaink közül egyedül Debrecen nevéhez társítható valamilyen értékmegjelölés. Debrecenre meglehetősen sok jelzővel szokták illetni: „Európa legnagyobb faluja”, ahogy egy 18. század végi skót utazó megjegyezte, Kossuth szerint „a szabadság őrvárosa”, Ady után „a maradandóság városa”, a köznyelvben a „cívisváros” és „a kálvinista Róma”. Mindezek együtt jelentik azt, amit mi debreceniségen értünk. A puszta közepén, a történelmi megpróbáltatások idején ez a város a romlások után is csak úgy tudott újjászületni, ha a tudásra, a szorgalomra, az értékek tiszteletére és a jó diplomáciai érzékre támaszkodott. Ezeket a hagyományokat akarja a Debreceni Szemle is követni.

Bazsa György